

براساس مراجع تعیین شده از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قابل استفاده برای کلیه دانشجویان مامایی

ویرایش هفتم
با بازبینی کامل
چاپ نوزدهم

درسنامه جامع مامایی

کاردانی به کارشناسی

کارشناسی به کارشناسی ارشد مامایی

کارشناسی ارشد به دکترای مامایی

زنان و زایمان (نواک - کیستنر ۱۲۰۱ و ویلیامز ۲۰۱۰)

داخلی - جراحی (ویلیامز ۲۰۱۰)

نوزادان نلسون (۲۰۱۱)

جنین شناسی لانگمن (۲۰۱۲)

بهداشت، تغذیه مادر و کودک و تنظیم خانواده

(بهداشت پارک و منابع وزارتخانه)

زبان تخصصی و عمومی

دکتر مهرداد صلاحی

بورد تخصصی بیماریهای داخلی و عفونی - مدرس کارشناسی ارشد مامایی، پرستاری و رزیدنتی پزشکی

دارای گواهی عالی بهداشت عمومی (MPH) از دانشگاه تهران

عضو انجمن های متخصصین داخلی، عفونی، ریه، ویروس شناسان، هیاتیت B، C و تنظیم خانواده ایران

انتشارات جعفری

ناشر کتب علوم پزشکی

www.jafaripub.com

سرشناسه	: صلاحی، مهرداد، ۱۳۴۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: درسنامه جامع مامایی : باردانی به کارشناسی، کارشناسی به کارشناسی ارشد مامایی، کارشناسی ارشد به دکترای مامایی.../مهرداد صلاحی.
وضعیت ویراست	: ویراست ۷.
مشخصات نشر	: تهران: ایلیا، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	: ۲۲: ج: ۲۹ × ۲۲ س. م.
شابک	: دوره: ۹-۱۳-۲۶۰۶-۹۶۴-۹۷۸: ج: ۱-۵-۱۱-۲۶۰۶-۹۶۴-۹۷۸: ج: ۲-۷-۰۴-۲۶۰۶-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: چاپ نوزدهم.
موضوع	: مامایی -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	: مامایی -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
موضوع	: دانشگاه‌ها و مدارس عالی -- ایران -- آزمون‌ها
موضوع	: آزمون دوره‌های تحصیلات تکمیلی -- ایران
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۱ ۸۵۴/ص ۲۴/ RG۵۲۴
رده بندی دیویی	: ۶۱۸/۲
شمار کتابخانه ملی	: ۳۰۴۱۷۹۴

نام کتاب:	درسنامه مامایی جلد ۱ و ۲
تالیف:	دکتر مهرداد صلاحی - دکتر فرحناز قاسمی
نوبت چاپ:	اول ۱۳۹۱
ناشر:	انتشارات ایلیا
لیتوگرافی و چاپ:	ستایش
صحافی:	ستایش
شمارگان:	۱۱۰۰ نسخه
شابک جلد ۱:	۹۷۸ - ۹۶۴ - ۲۶۰۶ - ۱۱ - ۵
شابک جلد ۲:	۹۷۸ - ۹۶۴ - ۲۶۰۶ - ۰۴ - ۷
شابک دوره :	۹۷۸ - ۹۶۴ - ۲۶۰۶ - ۱۳ - ۹
قیمت:	۵۱۵۰۰۰ ریال

مرکز پخش : انتشارات جعفری
فروشگاه: تهران، خیابان انقلاب، بین ۱۲ فروردین و فخر رازی
تلفن فروشگاه: ۵۴ ۳۱ ۴۹۶۶ دفتر پخش ۶۶۴۹۹۲۱۴
همراه: ۰۹۱۲۴۲۲۰۸۸۵ (جعفری)

info@jafaripub.com

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است و هرگونه تکثیر
به هر شکل بدون اجازه ناشر ممنوع می‌باشد و پیگرد قانونی دارد.

به نام ایزد یکتا

خداوند بزرگ را شکر که باز قلم به دست توانستم ویرایش ششم کتاب درسنامه مامایی و چاپ هجدهم آن را به پایان برسانم. به حق می توان گفت در کتب جدید مراجعی همچون ویلیامز تغییرات فاحشی مثلاً در هیپر تانسیون و اکلامپسی حاملگی، روند بلوغ، اختلالات پستان، دستورالعمل های وزار تخانه، نحوه مصرف و ممنوعیت های روش های کنتراستپتیو و... روی داده است که تقریباً می توان شکل گیری یک کتاب جدید و کامل را مشاهده نمود. حتی تغییرات جزئی که در دستورالعمل های وزار تخانه ایجاد شده به صورت یک مبحث جداگانه درج شده است. به یاد دارم اولین درسنامه مامایی را که در قطع وزیری چندین سال قبل نوشتم بلافاصله چندین نوع مشابه آن را شروع به چاپ کردند و این کتاب بدون هیچگونه ادعا و تبلیغات آن چنانی هنوز که هنوز است جای خود را در بین همکاران گرامی محکم و ثابت نگهداشته است، به طوری که هرگونه فاصله در بین چاپ های آن توسط ناشر و نویسنده کاملاً احساس می شود. کتابی که در پیش روی دارید براساس آخرین مراجع امتحانات مامایی تهیه و تنظیم گردیده به طوری که جدید ترین یافته های ویلیامز جدید و نیز مباحث جدیدی همچون زبان عمومی در آن گنجانده شده است. در ویلیامز جدید تغییراتی در برخی جداول و مطالب داده شده که همگی درج شده است. برخی از همکاران محترم نگران اعداد و ارقام و درصد موارد بیماری ها هستند که البته باید بدانند اغلب درصد و ارقام مد نظر طراحان سؤال نمی باشد چرا که همانطور که می دانید حتی در خود کتاب ویلیامز گاهی در یک صفحه چند رقم و عدد در مورد یک مطلب گفته می شود که البته هدف نویسنده بیشتر معطوف به نظر اکثریت می باشد. اکثر همکاران نسبت به ریز بودن فونت مطالب اعتراض داشتند که در چاپ جدید فونت های متن همگی خواناتر و درشت تر شده اند. در چاپ جدید این کتاب تغییراتی خصوصاً در مباحث ژنیکولوژیکی نواک زنان و نوزادان نلسون مشاهده می شود. گاهی آمارهای قدیمی و دور از ذهن حذف شده و سعی شده تا کتاب به طور یکدست درآید.

خداوند بزرگ را شاکرم تا بالاخره کاملترین مجموعه درسنامه جامع کارشناسی ارشد مامایی را جهت همکاران گرامی به پایان رساندم. این مجموعه شامل تمام دروس و آخرین رفتارهای موجود جهت شرکت در امتحانات کارشناسی و کارشناسی ارشد بوده و براساس آخرین منابع ارائه شده توسط وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی گردآوری شده است. در این کتاب علاوه بر به کارگیری از کلیه دروس مرجع، از منابع وزار تخانه ای نیز که به طور عام در دسترس نیستند استفاده شده است لذا همین امر بر کیفیت کتاب افزوده است. اگرچه تجربیات چند ساله در امر تدریس کارشناسی ارشد مامایی و نیز تألیف و ترجمه کتب معتبری همچون زنان نواک، نوزاد نلسون، جنین شناسی لانگمن، مباحث عمده در ژنیک وژی، یکیده کارنت زنان و نیز گذراندن دوره عالی بهداشت عمومی (MPH) در دانشگاه تهران همگی اینجانب را در ارائه این مجموعه یاری داده اند ولی مؤلف همواره در انتظار نظرات همکاران محترم از طریق ناشر گرامی می باشد.

در این مجموعه علاوه بر استفاده از کتاب درسنامه جامع کارشناسی ارشد مامایی (منتشر شده توسط نشر ایلیا) گاهی از سایر کتب ترجمه شده توسط اینجانب مثل جنین شناسی لانگمن، نوزادان نلسون، نواک زنان و نیز یکیده ویلیامز (منتشر شده توسط انتشارات بابازاده) به طور پراکنده استفاده شده است که از تمامی این عزیزان ناشر کمال تشکر را دارم.

در خاتمه به امید اینکه روز به روز در چاپ های بعدی این مجموعه را پر بارتر ببینیم، از زحمات مدیریت محترم انتشارات جعفری، جناب آقای محمد ایمانی (تایپ و صفحه آرایی)، دوست و برادر بسیار عزیزم جناب آقای منصور عمادی، مادر عزیز و مهربانم، عموی گرانقدرم جناب دکتر غلامرضا صلاحی و تمامی عزیزانی که به هر نحوی در گردآوری این مجموعه این حقیر را یاری دادند اعم از همسر گرامیم و نیز دوستان مترجم و سایر ناشرین محترم صمیمانه قدردانی می نمایم.

دکتر مهرداد صلاحی

مدرس کارشناسی ارشد مامایی، پرستاری و رزیدنتی
پزشکی

بورد تخصصی داخلی و عفونی و

دوره عالی بهداشت عمومی (MPH) از دانشگاه تهران

۱۸۱	شیردهی
۱۸۴	هورمون‌های جفتی و پرولاپس بند ناف
۱۸۵	هیپر تانسیون در
۱۸۵	حاملگی - پره‌اکلامپسی و اکلامپسی
۱۹۶	لگن
۱۹۸	مکانیسم زایمان طبیعی
۲۰۷	بی‌حسی و بی‌هوشی
۲۱۰	بررسی ضربان قلب جنین حین زایمان
۲۱۲	زایمان سزارین
۲۱۳	زایمان واژینال
۲۱۳	بعد از سزارین (VBAC)
۲۱۵	هیستریکتومی
۲۱۶	مراقبت‌های دوران بارداری
۲۲۳	فورسیس - واکيوم
۲۲۷	ارزیابی نوزاد
۲۳۴	بیماری RH و ABO
۲۳۶	مردم‌زایی
۲۳۷	روش‌های کنتراستپتیو
۲۴۳	پیشگیری اورژانسی از بارداری (EC)
۲۴۷	دستورالعمل وزار تخانه
۲۴۷	برای اندیکاسیون‌های سزارین
۲۵۲	چکیده نحوه مصرف کنتراستپتیوهای
۲۵۲	بارداری در بیماری‌های خاص (اسپیروف)
۲۵۷	اپیدمیولوژی سرطان‌های شایع زنان

داخلی و جراحی

۲۶۵	فصل ۱: داخلی - جراحی
۲۶۵	بیماری‌های ریه و حاملگی
۲۷۱	جراحی در حاملگی
۲۷۲	تروما در حاملگی
۲۷۳	روش‌های تصویربرداری تشخیصی
۲۷۵	بیماری‌های قلبی در حاملگی
۲۸۲	اختلالات دستگاه گوارش - کبد و مجاری صفراوی
۲۸۵	استفراغ شدید حاملگی
۲۸۹	اختلالات کلیوی
۲۹۳	بیماری‌های بافت همبند
۲۹۶	اختلالات عصبی
۲۹۸	سر درد
۲۹۸	صرع
۳۰۰	مقدمه
۳۰۱	اختلالات روانی در حاملگی
۳۰۲	سرطان‌ها در حاملگی
۳۰۵	کم‌خونی و اختلالات خونریزی‌دهنده
۳۰۹	بیماری ترومبوآمبولی
۳۱۱	ترومبوفیلی‌ها
۳۱۲	سندرم آنتی‌بادی ضد فسفولیپید
۳۱۳	اختلالات غددی
۳۲۰	بیماری‌های عفونی
۳۲۴	بیماری‌های مقاربتی
۳۲۶	ویروس نقص ایمنی انسان (HIV)
۳۲۸	عفونت‌های استرپتوکوکی گروه A و B
۳۳۵	تست‌های زنان و زایمان - داخلی و جراحی

زنان و زایمان

۲	فصل ۱: زنان و زایمان
۲	سازمان بهداشت جهانی (WHO)
۳	مقدمه
۵	آنا تومی دستگاه تولید مثل
۱۰	مشاوره قبل از بارداری
۲۶	عفونت‌های ادراری - تناسلی و بیماری‌های مقاربتی (STD)
۲۶	عفونت‌های متفرقه
۲۵	ارزیابی سونوگرافیکی
۳۷	الیگوهیدرامنیوس
۳۸	هیدرامنیوس
۳۹	و تکنیک‌های تصویربرداری در حاملگی
۴۰	ارزیابی‌های جنینی قبل از زایمان
۴۲	سرعت سنجی داپلر
۴۳	فیزیولوژی سیکل قاعدگی
۴۶	بلوغ
۵۰	واژن
۵۲	ولو
۵۵	بی‌اختیاری ادراری و پرولاپس
۶۲	اختلالات آندوکروینی
۶۸	آندومتریوز
۷۱	درد لگن، دیسمنوره، آدنومیوز و PMS
۷۵	بیماری‌های پستان
۸۲	سرویکس
۸۸	بیماری‌های خوش‌خیم و بدخیم رحم
۹۴	تومورهای تخمدان
۱۰۰	پانسیگی
۱۰۷	آمنوره
۱۱۲	عقیمی و روش‌های درمانی در ژنیکولوژی
۱۲۰	فیزیولوژی دوران بارداری
۱۲۹	بیماری‌ها و اختلالات جفت
۱۳۱	بیماری‌های ترومبواسیتیک حاملگی (GTD)
۱۳۵	خونریزی‌های زایمانی
۱۴۰	حاملگی اکوتوپیک (EP)
۱۴۵	حاملگی چندقلویی
۱۴۶	رسیدگی پیش از زایمان به دوقلوها
۱۴۷	دوقلوهای غیر یکسان
۱۴۸	سندرم انتقال خون
۱۴۸	از یک قل به قل دیگر
۱۵۱	سه قلویی و بیشتر
۱۵۲	نمایش بریج
۱۵۷	تولد پره‌ترم
۱۵۸	پیش‌بینی تولد پره‌ترم
۱۵۹	زایمان زودرس
۱۵۹	پارگی زودرس پرده‌ها (PROM)
۱۵۹	و حاملگی بعد از ترم
۱۶۳	سقط
۱۶۹	عفونت‌ها و خونریزی‌های بعد از زایمان
۱۷۱	خونریزی بلافاصله پس از زایمان
۱۷۴	خونریزی جنین به مادر
۱۷۶	پارگی رحم در غیاب اسکار قبلی
۱۷۷	آمبولی مایع آمنیوتیک
۱۷۹	دوره طبیعی پس از زایمان

بهداشت و تغذیه مادر و کودک، تنظیم خانواده

۶۸۵	فصل ۵: بهداشت کودک و مادر و بهداشت خانواده
۶۸۶	اطلاعات بهداشتی و آمارهای اساسی پزشکی
۶۸۷	روش‌های مقدماتی آماری
۶۹۰	اصول اپیدمیولوژی و روش‌های اپیدمیولوژیکی
۶۹۴	انواع مطالعات اپیدمیولوژیکی
۷۱۴	عامل میزبان
۷۱۵	عوامل ایمن‌کننده
۷۲۲	تعاریف
۷۳۰	کلیات مراقبت از مادران باردار
۷۳۱	مشاوره ژنتیک و ازدواج‌های فامیلی
۷۳۴	خدمات بهداشتی اولیه یا PHC
۷۳۵	سطوح مراقبت‌های بهداشتی
۷۳۷	واحد‌های عرضه خدمات در
۷۳۷	جمهوری اسلامی ایران
۷۳۷	واحد‌های عرضه خدمات در روستا
۷۳۷	مرکز بهداشتی درمانی روستایی
۷۴۰	سازمان‌های داوطلب بهداشتی
۷۴۰	در جمهوری اسلامی ایران
۷۴۰	پروتکل مراقبت قبل از بارداری
۷۴۱	مراقبت‌های دوران بارداری
۷۴۶	ویتامین‌ها
۷۵۰	واکسیناسیون
۷۵۱	شکایت‌های شایع در حاملگی
۷۵۳	تغذیه با شیر مادر
۷۶۰	بهداشت کودک
۷۷۸	اصول ART: تشخیص و درمان کودک
۷۷۸	مبتلا به سرفه یا تنفس مشکل
۷۸۲	مراقبت از کودکان اسهالی
۷۸۴	توسعه بهداشت
۷۸۹	جمعیت‌شناسی
۷۹۰	بهداشت محیط
۸۰۸	روش‌های پیشگیری از بارداری

بهداشت مادر و کودک و تنظیم خانواده

۸۳۶	مروری بر تست‌های بهداشت

زبان تخصصی و عمومی

۸۷۵	فصل ۶: زبان انگلیسی
۸۷۶	Comprehension
۹۰۶	Choose the best word
۹۳۶	Questions
۹۸۱	Irregular Verbs
۹۸۳	Standard Abbreviations
۱۰۰۱	زبان عمومی انگلیسی
۱۰۰۲	Comprehension
۱۰۱۶	Choose the best word

نوزادان

۴۳۹	فصل ۳: نوزادان
۴۴۰	معاینه نوزاد
۴۵۲	رشد و نمو جنین
۴۵۴	نارس بودن نوزاد و IUGR
۴۶۲	نوزادان در معرض خطر
۴۶۸	عقوت‌های دوران نوزادی
۴۷۸	سیتومگالو ویروس مادرزادی
۴۷۸	توکسوپلاسموز مادرزادی
۴۷۸	ویروس هرپس سیمپلکس
۴۷۸	سیفیلیس مادرزادی
۴۷۹	سندرم سرخچه مادرزادی
۴۷۹	ترومای زایمانی
۴۸۷	مشکلات متابولیکی و غددی نوزادان
۴۹۶	بیماری‌های سیستم تنفسی
۵۰۷	اختلالات دستگاه گوارش
۵۰۸	ایلئوس مکنیوم در
۵۰۸	سیستیک فیبروزیس
۵۱۶	کم‌خونی و اختلالات خونی نوزادان
۵۲۵	احیای نوزاد
۵۳۱	مروری بر تست‌های نوزادان

جنین‌شناسی

۵۳۱	فصل ۴: جنین‌شناسی
۵۳۱	مقدمه و اصول کلی ژنتیک پزشکی
۵۳۶	گامتوژنز - کلیات جنین‌شناسی
۵۴۳	دوران رویانی
۵۴۵	تکامل جنینی
۵۴۷	پرده‌های جنینی و جفت
۵۴۸	آمینون و بند ناف
۵۵۳	اختلالات مادرزادی
۵۶۱	ناهنجاری‌های کروموزومی
۵۶۳	اختلالات تک ژنی (مندلی)
۵۶۴	اختلالات غیرمندلی
۵۶۵	غربالگری برای نقایص
۵۶۵	لوله عصبی و سندرم داون
۵۶۷	تشخیص پره‌ناتال
۵۶۸	سیستم اسکلتی
۵۷۱	حفرات بدن
۵۷۳	سیستم قلبی - عروقی
۵۷۹	سیستم تنفسی
۵۸۰	دستگاه گوارش (GI)
۵۸۳	سیستم ادراری - تناسلی
۵۸۴	دستگاه ژنتال
۵۸۹	سر و گردن
۵۹۳	گوش
۵۹۳	چشم
۵۹۴	پوست
۵۹۵	سیستم عصبی مرکزی
۶۰۰	خلاصه
۶۶۷	تست‌های جنین‌شناسی